

บทคัดย่อ

โครงการ แนวทางการประสานความร่วมมือระหว่างชุมชนท้องถิ่นและสถานประกอบการในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ตำบลบ้านโป่ง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ระยะที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมกับบ้านเก่าเตื่อ หมู่ที่ 3 ตำบลบ้านโป่ง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ระยะเวลา 22 เดือน แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 (1 มีนาคม 2551 ถึง 31 ตุลาคม 2551) ระยะที่ 2 (1 มีนาคม 2552 ถึง 28 กุมภาพันธ์ 2553 และขยายเวลาดำเนินการ 2 เดือน คือ 1 มีนาคม 2553 ถึง 30 เมษายน 2553) โดยทีมวิจัยชุมชนเป็นผู้ศึกษา หรือดำเนินการหลัก ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มีวัตถุประสงค์การวิจัย 1) เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมภายใต้สถานการณ์ที่มีความหลากหลายของกลุ่มคน 2) เพื่อศึกษาแนวทางการประสานความร่วมมือระหว่างชุมชนท้องถิ่นกับสถานประกอบการในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน 3) เพื่อเสริมสร้างศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ได้ข้อสรุป ผลการวิจัย ที่สามารถนำไปสู่การตอบวัตถุประสงค์ได้ทั้ง 3 ข้อ มีรายละเอียดดังนี้

ศักยภาพของบ้านเก่าเตื่อ มีศักยภาพที่สามารถรองรับการท่องเที่ยวได้อย่างดีโดยกายภาพหมู่บ้านถูกล้อมรอบด้วยหุบเขาทั้งสองด้าน มีสายน้ำ ลำห้วย ไหลผ่านตลอด ทำให้พื้นที่มีความชุ่มชื้นตลอดปี เหมาะแก่การพักผ่อนหย่อนใจ อีกทั้งมีสถานประกอบการต่างๆ เช่น บ้านพักตากอากาศ รีสอร์ท โรงแรม เป็นต้น รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีความอุดมสมบูรณ์และมีความหลากหลายทางชีวภาพสูง พบพรรณไม้หลากหลายชนิดเป็นแหล่งอาหารที่อุดมสมบูรณ์ รวมทั้งพืช ผัก สมุนไพรพื้นบ้าน มีน้ำตก 2 แห่ง คือ น้ำตกตาดครก น้ำตกศรีสังวาลย์

1. **รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน** ที่เหมาะสม โดยแยกเป็น 2 ส่วนคือ **แหล่งเรียนรู้** **อันหลากหลาย** ที่ชุมชนยังคงสามารถรักษาขนบธรรมเนียม และภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ได้เป็นอย่างดี พร้อมทั้งถ่ายทอดให้แก่เด็ก เยาวชน และคนอยากศึกษาต่อไป และ **การท่องเที่ยวธรรมชาติที่สวยงาม** ป่าไม้มีความอุดมสมบูรณ์ พรรณไม้หลากหลายชนิด มีน้ำตก ป่าต้นน้ำ เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ นอกจากรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสมแล้ว ยังมี **ความเหมาะสมระหว่างชุมชน** ที่ทางทีมงานได้คำนึงถึงตัวของชุมชนหรือภาพรวมของชุมชนที่ต้องประกอบด้วยหลายส่วน มากกว่าที่จะให้ความสำคัญแก่รูปแบบที่เหมาะสมเพียงอย่างเดียว ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดความสมดุลสอดคล้องกัน ที่สามารถทำให้รูปแบบการท่องเที่ยวเกิดความยั่งยืน

2. **แนวทางในการประสานความร่วมมือกับสถานประกอบการ** กระบวนการวิจัยสามารถพัฒนาระดับความร่วมมือระหว่างชุมชนกับสถานประกอบการ มีข้อสรุปเป็นรูปแบบแนวทาง ให้ชุมชนสามารถปฏิบัติสืบต่อไปได้ คือ 1) การติดต่อประสานงานและการสื่อสารที่เป็นระบบระหว่างชุมชน ทีมงานท่องเที่ยว และสถานประกอบการ มีการประชุมร่วมกันเดือนละครั้งโดยวิธีหมุนเวียนกันเป็นเจ้าภาพใน

สถานประกอบการแต่ละแห่งรวมทั้งตัวชุมชนด้วย 2) มีกิจกรรมทำต่อเนื่อง ระหว่างทีมงานท่องเที่ยว ชุมชน และสถานประกอบการ

3. ชุมชนมีศักยภาพสามารถจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการ นำประสบการณ์ และบทเรียนที่ได้รับจากกระบวนการวิจัยมาปรับปรุง พัฒนา ตนเองให้เกิดทักษะ ความรู้ ความสามารถ เกิดความเชื่อมั่น กล้าคิด กล้าพูด กล้าแสดงออก ที่สามารถนำศักยภาพที่เกิดขึ้นมาใช้ในการ จัดการท่องเที่ยว เช่น นำทรัพยากรธรรมชาติ ประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิต ภูมิปัญญาพื้นบ้าน ที่เป็น ศักยภาพของชุมชน เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ และแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ให้นักท่องเที่ยวเข้ามาสัมผัส สัมผัส เรียนรู้ธรรมชาติและพักผ่อน หย่อนใจ ที่อยู่ไม่ไกลจากเมืองมาก เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีความ เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทชุมชน

ยังพบบทเรียนที่สำคัญ คือ เรียนรู้ ด้านกระบวนการวิจัย ด้านแนวคิด ด้านการทำงานร่วมกัน และ ด้านการปรับตัว จนเกิดการเปลี่ยนแปลงตนเองในด้านทักษะ ด้านนิสัย และด้านแนวความคิด ที่สามารถ นำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ปัญหาและอุปสรรค ที่สำคัญคือ การบริหารจัดการกลุ่มในด้าน บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในแต่ละฝ่ายยังไม่เป็นระบบ ทีมงานบางส่วนยังขาดความพร้อมในการจัด กิจกรรม มีปัญหาในด้านการสื่อสารภาษาต่างประเทศกับนักท่องเที่ยว